

Dr. KERÉKGYÁRTÓ IMRE

1917–1983

A pedagógiai realizmus képviselője

„Nem bal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt...”

Arany János

Megdöbrentett és váratlanul ért bennünket a fájdalmas hír, hogy folyóiratunk régi, kedves és hűséges munkatársa: dr. Kerékgyártó Imre nem fogja már küldeni többé a tőle megszokott pontossággal és rendszerességgel olvasóink széles táborához szóló, mindig a legidőszerűbb problémákat elemző, önvizsgálatra készítő és gondolatébresztő pályalélektani cikkeit, tanulmányait. Közvetlen személyisége és alkotó munkássága ismert volt szinte az ország valamennyi pedagógusa előtt. Ezek találkoztak vele különböző tanfolyamokon, előadásokon, s ugyancsak ezek és ezek olvasták műfajilag változatos, tartalmilag friss, gondolatokban gazdag és stílusában élvezetes írásait.

1917. szeptember 18-án született Budapesten. Ő is – mint családjában annyian – élethivatásul a pedagógus pályát választotta. Tanári munkáját 1940-ben kezdte Szentendrén. 1941-től 1950-ig a budapesti Kölcsey Gimnázium tanára, majd igazgatóhelyettese, 1950-től 1951-ig pedig a Toldy Gimnázium igazgatója lett. Ezután 1951–59 között az Oktatásügyi Minisztérium különböző (továbbképzési, általános iskolai, gimnáziumi) főosztályain dolgozott, illetve a Pedagógus Továbbképző Intézet módszertani osztályának vezetőjeként tevékenykedett.

Alkotói munkásságának középpontjában ebben az időszakban a magyar nyelv tanításának – ahogy ő nevezte először –, az anyanyelvi nevelésnek az ügye állt. Megszervezte az első *nyelvtanítási konferenciát*, szerkesztője volt az *Anyanyelvünk az iskolában* c. módszertani folyóiratnak, munkatársak bevonásával megírta *A helyesírás, A fogalmazás tanítása* c. módszertani könyveket, elkészítette a tanítóképzők számára az *anyanyelvi oktatás módszertanának* tankönyvét. De tankönyvet írt az általános iskola alsó (*Édes anyanyelvünk a 4. osztály számára*) és felső tagozata, valamint a szakmunkásképző iskolák részére is. Az anyanyelv tanításának propagálása mellett sürgette – társszerzőként Lengyel Dénessel – *Az irodalomelmélet tanítása az általános iskolában* c. könyvében a művészi élményt nyújtó irodalomtanítást is.

1959-től újra a mindennapok pedagógiai gyakorlatát élte, mint a Rákóczi Ferenc Gimnázium igazgatóhelyettese, illetve igazgatója. Ez azonban egy pillanatra sem jelentette, hogy elszakadt az elmélettől, mint ahogy az elméleti munkában eltöltött években is szoros szálak fűzték az iskolai élet hétköznapijaihoz. Igazgatói emlékei, tapasztalatai alapján készültek el az első *pedagógiai esettanulmányai*, majd később a

Küzdelmes évek, folytatásaképpen pedig az *Osztályfőnöki szemmel*. (Mindkét munka A pedagógia időszerű kérdései hazánkban sorozatban jelent meg.) Művének – ahogy ezt a korabeli kritika méltatta – „az időbeli átfogó távolság, az alapos elméleti tájékozottság és igény ad perspektívát”.

Az életpálya harmadik szakasza 1967-tel vette kezdetét, amikor is megválva diákjaitól, a Fővárosi Pedagógiai Intézet munkatársa lett. Utolsó állomáshelyén az igazgatók továbbképzését, a pedagógiai vezetőképzés megszervezését és vezetését kapta feladatul. Ebben az időben jelentek meg jelentős tanulmányai a nevelőtestületről, az ifjúsági közösségekről, az értékelésről. Ekkor született meg kutató, kísérletező munkájának eredményeként *A nevelési folyamat vezérlése, a nevelési eredményvizsgálatok* c. munkája, valamint *A pszichológiai ismeretek alkalmazása a pedagógiai intézmények vezetésében* c. kötete is, amelyben a személyiség, az emberi kapcsolatok, a közösség, az információk és a konfliktusok kérdéseit tárgyalta elvi, elméleti megalapozottsággal, de mindig a gyakorlat szempontjait figyelembe véve. Ezt a kötetet a *Szituációk és attitűdök* c. műve tette teljessé.

Hallatlanul gazdag és izgalmasan érdekes tanulmányok sora jelent meg számról számra Kerékgyártó Imre tollából folyóiratunk, a Módszertani Közlemények lapjain is, abból a felismerésből kiindulva, hogy nincs igazi pályaléktanunk, amely hozzásegíthetne bennünket pedagógiai jelenünk számos hibájának felszámolásához. Ezért olvasóinkkal együtt mindig felfokozott érdeklődéssel vártuk hiányt pótló írásait. Csodáltuk bennük naprakész tájékozottságát, az élet által jelzett problémákra való friss reagálását, a legújabb szépirodalmi, szakirodalmi művekre való kitekintését, írásainak szenvedélytől fűtött, mégis fegyelmezetten zárt logikai rendszerét, olvasmányos és színes stílusát. Örültünk annak, amikor boldogan újságot, hogy a Tankönyvkiadó kötetbe gyűjtve és rendezve is meg fogja jelentetni ez év első felében ezeket a tanulmányokat. Annál inkább fájlaljuk, hogy nem élhette meg megjelenését, akárcsak a hozzánk küldött négy tanulmányának közlését.

1983. február 25-én élete és gazdag alkotói munkássága lezárult. Mindig büszkén vallotta magát a pedagógiai realizmus képviselőjének. Ezért is tekintette egész életpályáján legfontosabb feladatának, hogy elvi alapon a pedagógusok napi gondjainak megoldásához nyújtson segítséget.

A mindannyiunkat ért veszteség és a végső búcsú pillanatában hadd köszönjem meg a Módszertani Közlemények szerkesztősege, kiadóhivatala és olvasói nevében is Kerékgyártó Imre fáradhatatlan segítségnyújtását, folyóiratunkhoz ragaszkodó hűségét, és nem utolsósorban azt a hitet, amelyet élete példájával és munkásságával nap mint nap erősített bennünk, hogy a pedagógus értékét nem a külső elismerések határozzák meg, hanem az, hogy mennyire képes a vállalt ügyet eredményesen szolgálni.

Dr. Dobcsányi Ferenc